

TRANG HALS?

Eller: Tight neck, hva er så spesielt med det?

Skrevet av: Øystein Stamland i 1996.

Bench Rest er en ny skyteform i Norge. Det er mange nye uttrykk for "garva" skyttere. Ett av dem er "Tight Neck" eller trang hals. Bench Rest er like forskjellig fra "normale" skyteformer som golf er forskjellig fra tennis!

Her er det ikke først og fremst snakk om å treffe en blink.

Det hele går ut på presisjon. Nærmere bestemt å skyte 5 eller 10 skudds grupper med minst mulig egenspredning, målt fra senter til senter for de skuddene som sitter lengst fra hverandre i hver gruppe. Hver gruppe blir målt, og gjennomsnittet av alle grupper regns ut.

Hittil har alle trygt kunnet skryte av hvor bra den gamle "muskedunderen" er. Veldig mange har levd i den villfarelsen at hvis de en gang i "1900 og dentid" tilfeldigvis skjøt fire skudd i nærheten av hverandre, og med det femte litt ut, så var det de fire som gjalt. Det femte tok skytteren skylda for!

Som sagt - nå er Bench Rest kommet til Norge. Alle gamle unnskyldninger er lagt døde! Her teller alle skudd! Resultatet blir ubønnhørlig regnet ut og presentert for skytteren.

Bestemann på 200 meter i klasse Heavy Varmint (HV) i Säfsen i Sverige 28.09.1996 hadde gjennomsnitt 17,39 mm for 5x5 skudd. Minste 5 skudds gruppe på 200 m var 5,82 mm. Bestemann på 100 meter i klasse (Jakt) Sporter i Säfsen 29.09.96 hadde gjennomsnitt 7,04 mm for 5x5 skudd. Minste 5 skudds gruppe på 100 m var 4,23 mm.

Skyttere blir fort stilt overfor et valg: Skal jeg være med på karusellen og skaffe meg "golfkøller", eller skal jeg forsøke å spille golf med den gamle "tennisracketen"?

Det er i utgangspunktet lagt opp til at alle skal ha mulighet til å være med i Bench Rest skyting. Det er derfor laget to "Nordiske" klasser for fabrikkvåpen (Svensk initiativ) i tillegg til de internasjonale klassene Heavy Varmint og Light Varmint, som skytes etter internasjonale regler (NBRSA)

De Nordiske klassene er:

- (Jakt) Sporter, som er tenkt å dekke typiske "Sporter" våpen, DFS-våpen (Sauer) og Frigeværvåpen.
- Jegerklasse (1) for typiske jaktvåpen, med kaliber som er godkjent til storviltjakt.
(Svensk klasse 1 våpen)

Felles for disse klasser er at det skal være standard fabrikkvåpen, med fungerende magasin og sikring. Kikkertsikte med max 12 ganger forstørrelse. Avtrekk min. 500 g. Det er tillatt å skifte løp, bedde låskasse og bytte avtrekker. For sporter klassen kan alle våpen som er godkjent av DFS og internasjonalt standardgevær benyttes. For Jegerklassen gjelder i tillegg at det skal være original kolbe. Disse klassene er laget for at alle skal ha mulighet til å delta og finne ut om Bench Rest er noe for dem, før de må begynne å investere i våpen.

Men hva så med de "egentlige" Bench Rest klassene?

Her er nærmest alt tillatt, men det finnes visse mål- og vektgrenser.

NB! For de som vil bygge våpen, så benytt en børsemaker som kjenner regelverket, så slipper du kanskje å stå med baufil å skjære i kolben (eller løp?) på stevne! Jeg har gjort det på VM. Flaut!!!

Hva behøves for å få et våpen som er konkurransedyktig i klasse Heavy Varmint (HV)?

Det kommer vi forhåpentlig til å lese mange artikler om på disse sider i fremtiden.

I utgangspunktet er det enkle og kjente bestanddeler:

Kolbe:

For øyeblikket er nærmest Mc Millan kolber med 3" forskjefte og i forskjellige materialer og vektklasser enerådende.

Låskasse:

Her går i utgangspunktet alt. Stikkord er: så stiv som mulig og **rett**.

Avtrekker:

Jewell, Hart, Shilen er vanlige.

Andre kan sikkert være bra nok. Vanlig avtrekksvekt er 55 til 150 gram.

Sikte:

Leupold 36X med trådkors eller "dot" er vanligst. Alle gode sikter med forstørrelse 20 til 40X kan benyttes.

Løp:

Hart og Shilen ligger vanligvis på topp på resultatlister. Andre kan være Border og Lilja med flere. (Det å få et bra løp er ren Lotto. Ingen løp er like, uansett merke)

Det siste (og vanskeligste?) man trenger er en Børsemaker som "forstår" Bench Rest.

Det bør således ikke være problematisk å velge komponenter til et HV våpen.

Det som kan være vanskelig for mange er å velge kaliber!

Mange er vant til å stole på 6,5x55.

Hvis du ikke er typen som har nok av penger og tid, og som har lyst til å eksperimentere med egne ideer, så er saken enkel.

6 PPC vinner desidert flest konkurranser, og med god margin til alle andre patroner!

Av standard patroner er 222 Rem. og 308 Win. de mest aktuelle.

Denne artikkelen skulle egentlig handler om "Tight Neck", så vi forutsetter derfor at du har valgt 6 PPC med "match" kammer og "Tight Neck" eller trang hylsehals.

Det er vesentlig både for din egen sikkerhet, og for å oppnå gode resultater at du forstår hva dette innebærer!

Et standard kammer har en hylsehals med så stor diameter at alle patroner som blir produsert etter gjeldende standarder trykt kan kamres og skytes. Når patronen skal lades om, må hylsehalsen kalibreres så mye at alle hylser innenfor en viss toleranse blir trange nok til å holde en kule. Deretter må hylsehalsen utvides igjen med en "ekspanderplugg" før det er mulig å sette i ny kule.

Det tar for mye plass å gå i detalj på hvilke problemer dette gir, men det gir i hvert fall ikke den presisjon som vi er ute etter. I tillegg blir levetid på hylser dårlig.

Hva så med et kammer med "Tight Neck" eller trang hylsehals?

Her er absolutt alle toleranser redusert til et minimum.

"Normal" tykkelse på messingen i hylsehalsen kan være fra ca. 0,25 mm til 0,45 mm. Dette innebærer f. eks. i 308W at utvendig diameter på en ferdig ladet patron kan variere fra 8,33 mm til 8,7 mm.

"Normal" hals diameter i kammer er ca. 8,85 mm.

Det er altså normalt en klaring på fra 0,52 mm til 0,15mm.

Med så store toleranser er det lett å forstå at kula ikke alltid starter rett. Resultatet er at kula blir deformert i avfyringsøyeblikket. Resultatet er

dårlig presisjon. Dette vil gjelde spesielt for hylser som blir halskalibrert (ikke "hel- sized"), og spesielt hvis ikke hylsehalsene er dreiet slik at godstykkelsen er lik rundt hele hylsehalsen.

Spesielt ille blir det selvfølgelig hvis ikke kammeret er 100% sentrisk i forhold til hullet i løpet. Dette er grunnen til at dårlige våpen har best presisjon med "hel - sizede" hylser.

Typisk halsdiameter på en "Tight Neck" 6 PPC er 0,262" eller 0.263". Dette tilsvarer 6,655 og 6,68 mm.

6 mm match kuler varierer normalt i diameter fra 6,165 til 6,195 mm. Det medfører at hvis vi lager hylser for et kammer som er 6,68 mm og for en lot kuler som måler 6,165 mm, så kan hylsehalsene maksimalt være:

$$\frac{6,68 - 6,165}{2} = 0,257 \text{ mm.}$$

Derimot hvis vi lager hylser for et kammer som er 6,655 mm og for en lot kuler som måler 6,195 mm, så kan hylsehalsene **maksimalt** være:

$$\frac{6,655 - 6,195}{2} = 0,23 \text{ mm } \underline{\text{på det tykkeste}}$$

Jeg håper at alle ser at her er det en fare! Hvis vi i vannvare skulle ta de første hylsene, som måler 0,257 mm og lade dem med kuler som måler 6,195 mm, så får vi alvorlige problemer i begge disse våpen! (Hvis vi er heldige så vil patronene ikke kamre!)

OBS! Hvis du kontrollerer ladede patroner i kammeret, for å sjekke om de kamrer lett, så husk at kalde patroner i et varmt kammer ikke er det samme som varmere patroner i et kaldt kammer! **Og vi tar selvfølgelig ut tennstempet før vi prøver!**

KONTROLLER ALLTID NOEN ELLER ALLE DE FERDIG LADEDE PATRONER MED ET NØYAKTIG MIKROMETER, FOR Å SE AT HALSEN MÅLER MINDRE ENN OPPGITT "NECK" DIAMETER FOR DITT KAMMER!

KONTROLLER OGSÅ HYLSELENGDEN! ENKELTE KAMMER, FOR EKSEMPEL

6 mm BR Rem. KAN VÆRE MER ENN EN MILLIMETER KORTERE ENN FABRIKKNYE HYLSE!

Hvis vi nå har klart for oss hva "Tight Neck" innebærer, så kan vi se nærmere på produksjon av hylser.

Utgangspunktet for hylser i 6 PPC er:

Sako 220 Russian

Lapua 220 Russian

Norma 6 PPC

Sako 6 PPC USA

I nevnte rekkefølge, etter min smak. (I tillegg kan hylser lages av 7,62x39, men dette er mer arbeidskrevende og anbefales ikke av flere årsaker)

Husk at for å lage 6 PPC hylser av 220 Russian, så må hylsene "Fire-formes". Dette innebærer at patronene første gang lades 10 til 20 % under normal ladning, og gjerne med en lettere kule. I tillegg bør kulen settes så langt ut at den står godt mot riflene i løpet.

Husk at 6 PPC USA og 7,72x39 hylser krever betydelig mindre ladning!